

Ogrlica I. Jana

(3)

Ivo Žajdela

Naj takoj poudarim, da Iva na Jana v omenjenem članku nisem obrekoval, kot je trdil, niti tega nisem imel namena oziroma o njem nisem trdil in raznašal nekaj neresničnega, kar bi lahko škodovalo njegovi časti ali dobremu imenu. Odločno zavračam Janovo trditev, da sem vedel, da je to, kar sem trdil o njem, neresnično!

V vse trditve, ki jih je zasebni tožilec Jan poskušal inkriminirati, sem takrat, ko sem jih zapisal, verjel. Večino teh trditev sem natančno navedel iz obsežnega pričevanja Andreja Bohinca, ki je pod naslovom *Na smrt obsojeni je spregovoril* izhajalo v mariborski reviji *7D* od 20. decembra 1989 do 21. marca 1990. Primere, ki jih je navajal Andrej Bohinc v tem pričevanju, pa sem kasneje sam raziskal tako prek literature kot na terenu, s čimer sem potrdil, da si jih Bohinc ni izmislil.

Janove Dražgoše

Poglejmo, kako je sploh prišlo do "spora" med mano in Ivanom Janom. Jan je pisec več knjig o tako imenovani dražgoški bitki in izredno blatilne knjige o škofu dr. Gregoriju Rožmanu. Ker se tudi sam intenzivno ukvarjam z zgodovino o dogajanju v času druge svetovne vojne na Slovenskem, sem Janu izredno pomanjkljivo, enostransko in za prebivalce Dražgoš žaljivo pisanje očital. Prav tako sem mu očital še bolj enostransko, pomanjkljivo, tendenciozno in žaljivo pisanje o ljubljanskem škofu dr. Gregoriju Rožmanu. To je Jana očitno razjezilo, kar je pokazal v več pismih, ki mi jih je pisal.

Sam že petnajst let preučujem slovensko polpreteklo zgodovino. Pri tem sem odkril marsikaj. O tem svojem raziskovanju sem napisal in objavil pet knjig ter nesheto člankov v časopisih in revijah. Obdeloval in spremljal sem šte-

vilne problematike, ki so povezane z našo polpreteklo zgodovino.

Primer Levstik

Ena od takšnih problematik je bil tudi sodni postopek, ki je dve desetletji potekal proti nekdanjemu domobrancu Vinku Levstiku. Ker se nisem strinjal s tem, da naše sodstvo preganja človeka samo z ene strani, ki je bila za povrh še žrtev druge strani med vojno, in ker se nisem strinjal s sramotno dolgotrajnostjo postopka (celih 20 let), sem 19. maja 1999, potem ko je državni tožilec znova vložil obtožnico proti Vinku Levstiku, v pismih bralcev v *Delu* pod naslovom *Obtožnica zoper Vinka Levstika*, proti temu početju državnega tožilca protestiral. Razvila se je polemika, ki je trajala celo poletje 1999. Sam sem v njej ves čas sodeloval, s čimer je bilo objavljenih kar deset njegovih odzivov na pisanje drugih avtorjev.

Potem pa se je po mesecu in pol, 3. julija 1999, v polemiko vključil tudi Ivan Jan. Jan ni bil z ničimer izzvan. Sam sem prvo pismo objavil izključno v znak protesta, ker država enostransko in tako dolgotrajno preganja nekega svojega državljana. Jan pa s svojim pismom 7. avgusta ni imel namena nikogar braniti. Nasprotno, po Vinku Levstiku, ki sem ga jaz zagovarjal, je zli cel do gnojnice: sistematično, skozi celotno svoje pisanje, se je norčeval iz Levstikovega priimka, čeprav je sam Levstik že večkrat pred tem javno pojasnil, da ni Levstek, ampak da se je vedno pisal in se piše samo Levstik. V svojem drugem pismu v pismih bralcev v *Delu* je Jan Levstiku podtaknil celo naslednjo grobo laž in diskvalifikacijo: "Načel sem tudi zato / pisal priimek Levstik z izmišljenim Levstek, op. I. Ž./, ker bi še slepec ali gluhec lahko pomislil, da bo Levstik

nekoč z Levstkom lahko trdil, da sta to dve osebi, kajti pri njem je vse nemogoče tudi mogoče!”

Janovo podtikanje

Šlo je za grobo Janovo podtikanje Levstiku, češ da se skriva pod nekim drugim priimkom, čeprav je ta že večkrat javno pojasnil, kako je s tem (pojasnil na udbovske očitke nekoga Toneta Kebeta v visoko nakladnem *Nedeljskem dnevniku* pred več kot desetletjem). Za nameček je Jan svojo kleveto še zabelil z besedami, kako da je pri Levstiku “vse nemogoče tudi mogoče”, ne da bi tudi kakor koli argumentiral to svoje “vse”.

Poleg tega je Jan v omenjenih dveh pismih v *Delu* Vinku Levstiku očitel še veliko drugih hudih izmišljij.

Ker sem Levstikov primer zelo dobro poznal, pred tem sem ga namreč podrobno študiral 12 let (zbrano imam zelo obsežno dokumentacijo), sem čutil za potrebno, da na žaljivo pisanje Ivana Jana odgovorim. Odgovoril sem iz dveh razlogov; prvič zato, ker problematiko dobro poznam, drugič pa zato, ker je šlo za

torej lahko prebrali celo vrsto Janovih žaljivih trditev, s katerimi je blatil Vinka Levstika, niso pa mogli kasneje prebrati odziva na te trditve. Tako sem bil prisiljen kasneje o vsem tem pisati drugod. V tedniku *Demokracija*, ki se po nakladi ne more primerjati z visokonakladnim in odmevnim *Delom*, sem od 25. novembra 1999 do 30. 12. 1999 objavil, kako je *Delo* preprečilo objavo odgovorov na Janovo žaljivo pisanje, kako so *Delovi* bralci bili tako izrazito enostransko obveščeni, objavil pa sem tudi oba odziva na obe v *Delu* objavljeni pismi Ivana Jana.

V obeh pismih v *Demokraciji* sem ovrget celo vrsto trditev, ki jih je v svojih dveh pismih v *Delu* zapisal Ivan Jan, poleg tega pa sem se vprašal, zakaj se je Jan vključil v javno polemiko, čeprav ni bil v njej z ničimer izzvan.

Podvomil pa sem tudi o tem, ali ima Ivan Jan moralno pravico Levstika javno obtoževati in blatiti s hudimi obtožbami, ki so bile vse po vrsti plod nekdanjega blatenja Levstika s strani partijske revolucije in povojne Udbe, česar bi se Jan moral zave-

naj bi celo, kot trdi v obtožnici, vedel, da je to, kar trdim in raznašam, neresnično.

Prvi v obtožnici navedeni citat se glasi:

“...o Janovem zločinskem početju pa so javno govorili njegovi najožji sodelavci v Kokrškem odredu...”

Celotni stavek v mojem besedilu se glasi: “O Levstiku je izmišljije skozi več desetletij pripravljala in jih spuščala v javnost Udba, o Janovem zločinskem početju pa so javno govorili njegovi najožji sodelavci v Kokrškem odredu, ki so to početje videli na lastne oči.”

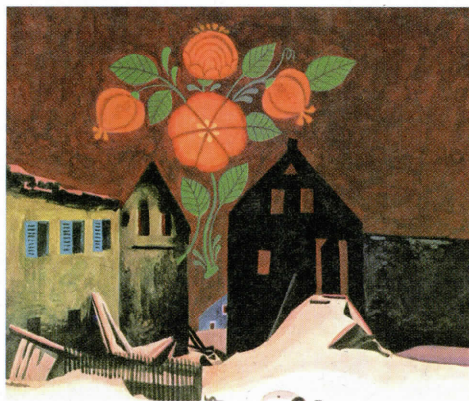
Pri tem sem mislil na Andreja Bohinca, ki je bil v obravnavanem času med vojno pomočnik političnega komisarja Kokrškega odreda ter sekretar partije v odredu, s čimer je bil neposredno nadrejen Ivanu Janu, ki je bil takrat politkomisar II. bataljona Kokrškega odreda, oziroma na Bohinčevo pričevanje, ki je bilo objavljeno v posebnem okviru podlistka *Na smrt obsojeni je spregovoril* v mariborski reviji *7D* 27. decembra 1989 (str. 17).

je bil neposredno nadrejen Ivanu Janu, ki je bil takrat politkomisar II. bataljona Kokrškega odreda. Bohinc je bil dogodku neposredno priča.

Delanje “plave garde”

Tretji primer: “Ker pa so partija in prek nje razni vosovci in politkomisarji (Ivan Jan je bil prav to) na vsak način na Štajerskem, na Koroškem in očitno tudi na Gorenjskem hoteli imeti ‘plavo gardo’, so jo ustvarjali z žganjem z razbeljenim železom po spolovilih in z obešanjem uteži na spolovila.”

Pri svojem delu sem doslej podrobno raziskal veliko primerov tega grozljivega početja partije, vosovcev in partizanov tako na Štajerskem, Koroškem, Gorenjskem in na Primorskem, da o tovrstnem početju na Dolenjskem in Notranjskem sploh ne govorimo. Gornja konkretna omemba žganja z razbeljenim železom po spolovilih je prav primer mučenja Petra Stareta 5. januarja 1945 v Zalem Potoku pri Puterhofu (Jelendolu) nad Trzičem, pri katerem je Jan aktivno

polemiko, ki sem jo sam sprožil in v kateri sem potem intenzivno sodeloval (deset mojih objavljenih odzivov). Svojega prispevka o Ivanu Janu, ki ga ta hoče zdaj v nekaterih delih inkriminirati, torej nisem napisal “kar tako” ali kot na primer nekdo, ki se ga zadeva posebej ne tiče.

Delova cenzura

Podrobno sem odgovoril na vsebino dveh Janovih v *Delu* objavljenih pisem (prvo 7. 8. 1999, drugo 4. 9. 1999), vendar uredništvo *Dela* nobenega ni objavilo. Bralci *Dela* so

dati, ko literatura govori tudi o tem, da je sam sodeloval pri nič manj nečednih stvareh med vojno in po njej. Po vojni na primer pri žaljivem pisanju o Dražgošah ter o sistematičnem in obsežnem blatenju ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana.

Bohinčevo pričevanje

Vrnimo se k prej navedenim citatom iz mojega pisma v *Demokraciji* 16. decembra 1999, v katerih naj bi zasebnega tožilca Ivana Jana obrekoval ter s tem škodil njegovi časti ali dobremu imenu, pri čemer

Politkomisar Jan

Drugi primer: “Ko sem stopil v sobo, je avtor kronike (Kokrškega odreda) golemu moškemu, privezanemu na stol, razbeljeno grebljico pritiskal na spolovilo ... tako je avtor kronike zasliševal izdajalce in od njih dobival priznanja, kakršna si je želel za osebno rabo.”

To je navedek iz mojega citata, ki sem ga vzel iz prej omenjenega pričevanja Andreja Bohinca. Še enkrat: Andrej Bohinc je bil v obravnavanem času med vojno pomočnik političnega komisarja Kokrškega odreda, s čimer

sodeloval. Potem pa me gre tožiti, da sem ga obrekoval! In celo trdi, da sem vedel, da to, kar trdim in raznašam, ni resnično!

Drugi primer, obešanje uteži na spolovila, je vzeta iz partizanskega mučenja v Lehnu na Pohorju v začetku januarja 1944, ko so partizani strahotno mučili, umorili, nato pa še zažgali celo vrsto mladih fantov, ki so prišli v partizane, da bi se bojevali proti okupatorju. V Lehnu so jih z mučenjem umorili in sežgali osem, v tistem času pa na območju Pohorja in na Koroškem več kot dvajset. >>

» Polikomisarjeva odgovornost

Četrty primer: "Takrat so tam 'zasliševali' in umorili 'neko Milico iz Kranja', kakor zapiše Jan v Kokrškem odredu (III., str. 14). V istem času so Janovi partizani v Lomu pod Storžičem 'justificirali' nekega mladeniča, ki je 'hvalil Nemčijo' ..."

Oba navedena primera partizanskih umorov sem povzel iz knjige Ivana Jana *Kokrški odred*, 3. del, Ljubljana 1980. Prvi je naveden na strani 14, drugi pa na strani 17. Jan ju je v svoji knjigi torej navedel sam, poleg še nekaterih drugih partizanskih umorov, kot na primer omenjenega Petra Stareta, nato pa še njegovega očeta ter sestre iz Letenic na Gorenjskem (str. 15). Omenjenega mladeniča so v Lomu pod Storžičem umorili partizani II. bataljona Kokrškega odreda, v katerem je bil Ivan Jan politkomisar, oziroma z drugimi besedami, bil je neposredno odgovoren za vse tovrstne odločitve oziroma dejanja.

Strel na Poljani

Peti primer: "Avtor kronike Kokrškega odreda se je izkazal kot izreden 'junak', mlado dekle je pred borci zgrabil za lase, nekaj časa kričal nanjo, potem pa zgrabil za pištolo in jo pred vsemi (ne da bi jo zaslišali in ji sodili) ustrelil."

To je prav tako navedek iz moje-ga citata, ki sem ga vzel iz omenjenega pričevanja Andreja Bohinca. Še enkrat, Bohinc je bil v obravnavanem času med vojno pomočnik političnega komisarja Kokrškega odreda, s čimer je bil neposredno nadrejen Ivanu Janu, ki je bil takrat politkomisar

II. bataljona Kokrškega odreda. Več o tem primeru v nadaljevanju.

Janova "be-ga"

Šesti primer: "Še to, med tem ko je sam z razbeljenim železom mučil 'vrinjenca be-ga', kot sam pravi, v resnici pa nedolžne ljudi ..."

Kot v gornjih primerih tudi v tem navedenem ne vidim prav nič spornega. O mučenju z razbeljenim železom Petra Stareta sem govoril zgoraj, še več pa bom v nadaljevanju. Zasliševani, mučeni in umorjeni Peter Stare je bil nedolžen. To, kar naj bi "priznal" po strašnem mučenju, je naravnost smešno. Zelo podobna "priznanja", ki so bila povzročena z nadvse grobimi mučenji Vosa, Ozne in Udbe, so danes znana iz obširne literature, ki opisuje medvojno in povojno dejavnost (montirani procesi) te nadvse zločinske partijske organizacije.

Zločin v Dražgošah

Sedmi primer: "Da o poveljevanju zločina v Dražgošah sploh ne govorimo."

Kaj se je tu Janu zdelo spornega? Meni se zdi tako rekoč vse sporno, kar je on napisal o "slavni dražgoški bitki", s čimer je neizmerno žalil tako mnoge padle žrtve te "slavne bitke", kot seveda tudi vse preživle Dražgošane. Da o sili, ki jo je delal zgodovinski publicisti, sploh ne govorimo. Naj na kratko navedem nekaj podatkov. Najprej, v Dražgošah ni bilo nikakršne bitke, še najmanj

pa slavne. Tam se je v začetku januarja 1942 odigrala ena najhujših medvojnih tragedij na Slovenskem, ki je bila za nameček samo ena med mnogimi podobnimi.

Konec decembra 1941 se je zatekel v Dražgoše partizanski Cankarjev bataljon, ki sta ga vodila v španski revoluciji izurjeni Jože Gregorčič in najvišji komunist na Gorenjskem Stane Žagar. Odposlanstvo domačinov je partizansko vodstvo prosilo, naj se umaknejo, saj se v vasi ne morejo dalj časa zadrževati, ker bodo Nemci hitro izvedeli za njihovo navzočnost in bodo vas napadli, s čimer bo nastradala prav nedolžna vas. Partizansko vodstvo prošnji ni poslušalo, ampak se je odločilo za izzivanje in spopad.

Namerno žrtvovanje

Že čez dober teden so Nemci začeli vas obstreljevati s topovi in jo v tridnevnem obstreljevanju dodobra uničili. Ko so 11. januarja Nemci prišli v vas, so se partizani že umaknili na Jelovico, vaščane pa prepustili na milost in nemilost kruti usodi. Nemci so še tisti dan ustrelili 20 vaščanov, naslednji dan pa še 21; 81 so jih izselili. Partizani so imeli 9 mrtvih in 11 ranjenih; v zasledovalni akciji so Nemci na Mošenjski planini zasačili eno od skupin in padlo je še 12 partizanov. Tako je bilo v "slavni dražgoški bitki" pobitih kar 62 Slovencev. Za nameček so Nemci kasneje tiste hiše, ki med "slavno bitko" niso bile uničene, razstrelili. Dražgoše so bile tako povsem uničene, del prebivalcev pobit, preostali pa izseljeni. Ti so se šele po vojni lahko vrnili in si začeli počasi postavljati nove domove.

Leta 1995 je pri *Družini* izšla knjiga spominov župnika Maksimi-

lijana Ocepka "*Dni premišlja, ki so bili ...*", v kateri podrobno opisuje, kako so komunisti po vojni Dražgošane podvrgli še enemu hudemu trpinčenju. Celih dvajset let so njemu in Dražgošanom postavljali vse mogoče in nemogoče ovire pri graditvi nove cerkve.

Razstreljevanje cerkva

Le dober streljaj od Dražgoš stoji obnovljena cerkev sv. Križa nad Selcami. To je ena izmed petih cerkva okoli Selc, ki so jih partizani požgali in deloma razstrelili spomladi leta 1945. Kaj torej nekdanji borci in njihovi simpatizerji, med njimi so tudi predsednik države in prvaki strank komunistične kontinuitete, vsako leto v Dražgošah praznujejo? Oni pravijo, da "slavno dražgoško bitko". Vsi pa vemo, tudi oni sami, da je šlo za eno najhujših medvojnih tragedij. Ti, ki hodijo vsako leto v Dražgoše, se Dragošanom niso nikoli opravičili. Kaj opravičili, še zmenijo se ne zanje. Kot se Dražgošanom še vedno ni opravičil niti Ivan Jan, ki je napisal več knjig o "dražgoški bitki" in je nasploh o tem največ pisal po časopisju, s čimer je pomembno pripomogel, da morajo Dražgošani in mnogi drugi Slovenci vsako leto gledati cinična "praznovanja" v Dražgošah.

V Dražgoše naj bi se res romalo vsako leto, vendar v spomin pobitim Dražgošanom, uničeni vasi in v opomin, da se kaj takega ne bi nikoli več zgodilo. To je torej Janova "ogrlca", ki si jo je nadel, zdaj pa je ne more več sneti.

Nadaljevanje prihodnjic

Ilustracije so vzete iz otroške slikanice *Uporne Dražgoše*, ki je v zbirki *Kurirčkova zgodovinska slikanica* izšla leta 1978 pri založbi Borec.

